

Vedlegg 2: Leirdalselva kraftverk

Bakgrunn

Miljøkraft Nordland AS søker om konsesjon for bygging av Leirdalselva kraftverk ca. 20 km nord-vest for Mo i Rana, i Rana kommune, jf. figur 1. Kraftverket vil produsere ca. 8,7 GWh i året. Leirdalselva er en sideelv til Leiråga og de to elvene har samløp ca. 800 m nedstrøms planlagt inntak for Leirdalselva kraftverk, jf. figur 3.

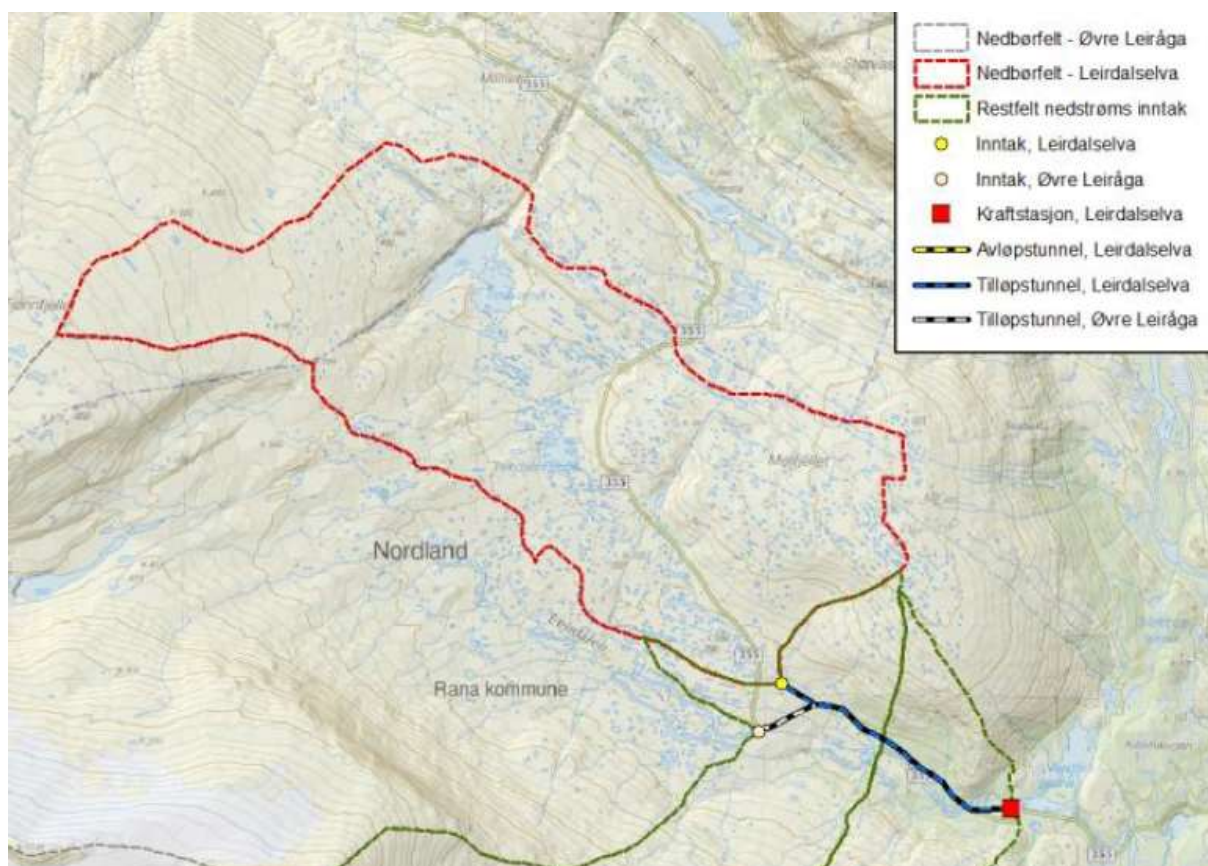
I 2008 ble Miljøkraft Nordland tildelt konsesjon for Øvre Leiråga kraftverk i elven Leiråga. I 2014 fikk de konsesjon til en 18 km 33kV linje som vil koble Øvre Leiråga til Strupen transformatorstasjon. Leirdalselva kraftverk planlegger å bruke denne linjen for nettilknytning. Leirdalselva vil også bruke samme bygg for kraftstasjon som Øvre Leiråga, og trase for vannvei vil i stor grad vær lik den for Øvre Leiråga.

Det aktuelle området for lokalisering av kraftverk og rørledninger er i kommuneplanens arealdel for Rana kommunes vist med arealbruksformålet Landbruk, Natur, Friluftsliv (LNF1) hvor det ikke er tillatt med tiltak som ikke er tilknyttet stedbunden næring. For tiltak som kommuneplanen ikke åpner for, vil det derfor være behov for å utarbeide reguleringsplan. Imidlertid er anlegg for produksjon og overføring av energi unntatt fra plan- og bygningsloven da behandling etter vassdragslovgivningen anses som tilstrekkelig. Dette gir begrensninger i kommunens rolle som arealplanmyndighet.

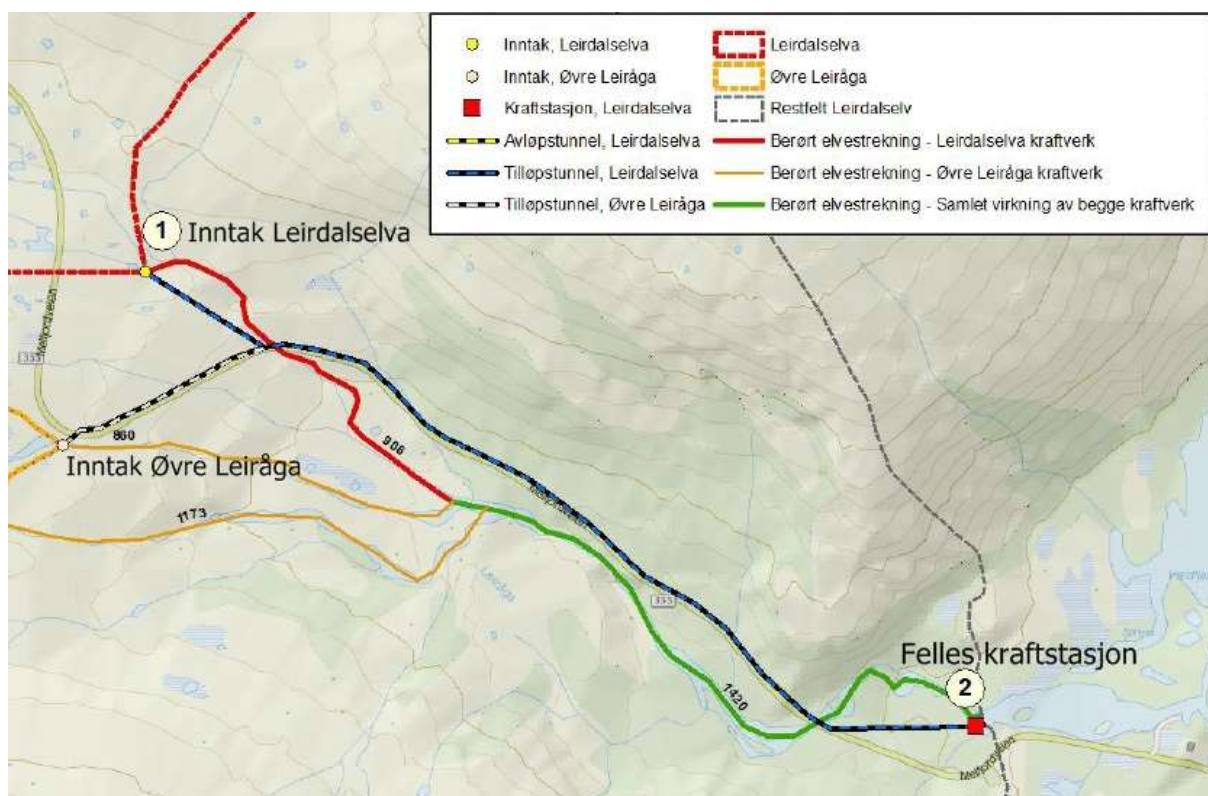
Leiråga renner ut i Langvatnet. Med bakgrunn i krav fra Rana kommune vedtok NVE i 2013 at det skal gjennomføres en revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Langvatnet.

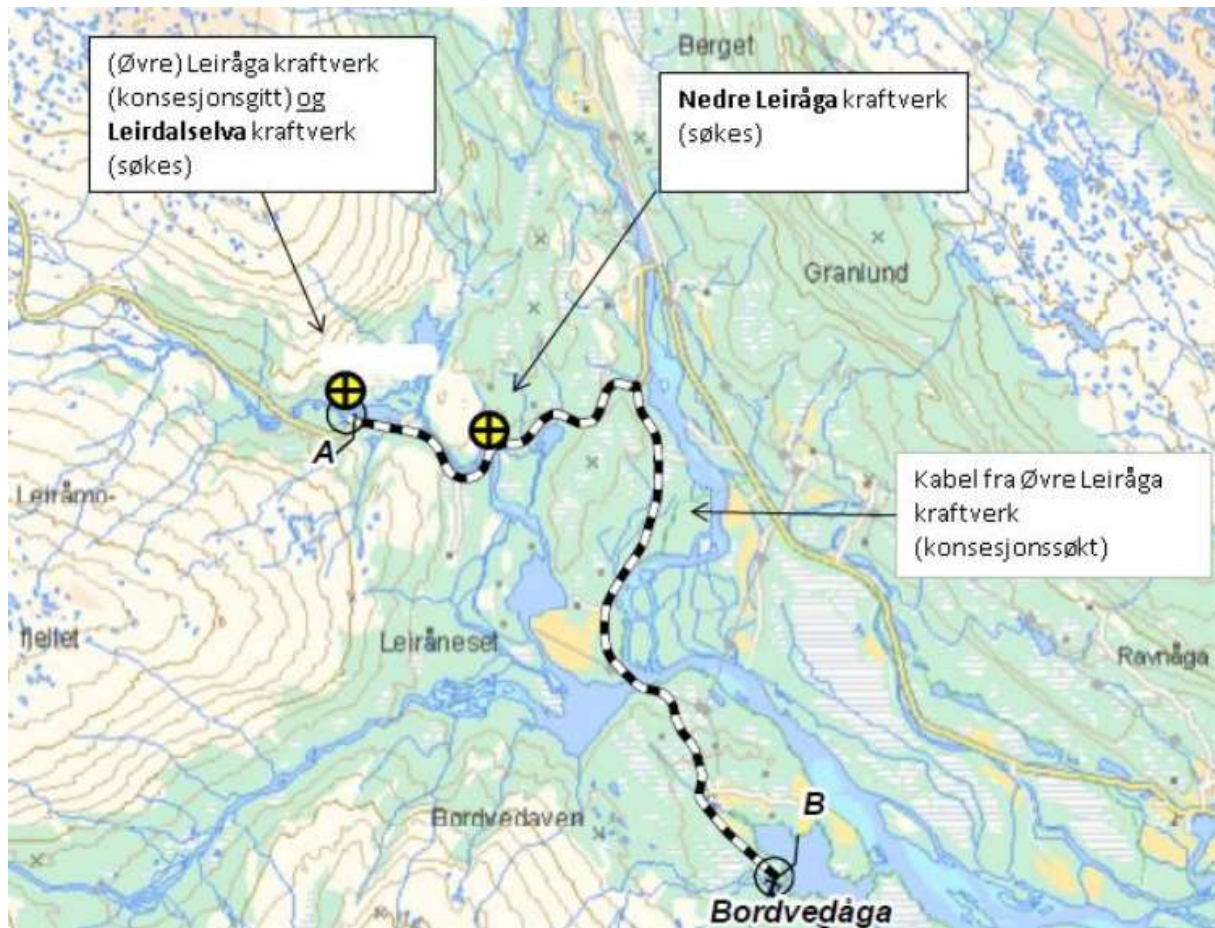
Figur 1 Oversiktskart. Kraftverk markert med rød sirkel. Transformatorstasjon markert med sort sirkel.

Figur 2 Tiltaksområde med nedbørsfelt (fra konsesjonsøknad)

Figur 3 Oversiktskart over planlagt kraftverk (fra konsesjonssøknad). Berørt elvestrekning (fra punkt 1 til punkt 2) vises med rød strek til samløp med Leiråga og derfra med grønn strek til kraftstasjonen.

Figur 4 Oversikt over planlagt overføring av produsert kraft (fra konsesjonssøknad). Figuren viser Øvre Leiråga-, Nedre Leiråga- og Bordvedåga kraftverk. Av disse har Øvre Leiråga blitt tildelt konsesjon, mens de andre er omsøkte tiltak.

Tabell 1 Hoveddata for Leirdalselva kraftverk (fra konsesjonssøknad).

Produksjon:		
Installert effekt	(MW)	3,0
Årlig produksjon	(GWh)	8,7
Vinterproduksjon	(GWh)	2,1
Sommerproduksjon	(GWh)	6,6
Økonomi:		
Kostnad	(MNOK)	34
Utbyggingspris	(Kr/kWh)	3,98
Vanndata:		
Middelvannføring	(l/s)	930
Alminnelig lavvannføring	(l/s)	22
5-persentil sommer	(l/s)	231
5-persentil vinter	(l/s)	19
Planlagt minstevannføring – sommer	(l/s)	230
Planlagt minstevannføring – vinter	(l/s)	20
Kraftverk:		
Inntak	(moh.)	262
Avløp	(moh.)	82
Berørt elvestrekning	(m)	ca. 2300
Inntaksdam høyde	(m)	2
Inntaksdam lengde	(m)	5-8
Vannvei (rør i grøft)	(m)	2100
Massedeponi	(daa)	0
Ny vei + midlertidig vei	(m)	200
Kraftstasjon	(m ²)	0*
Nettilknytning (jordkabel)	(m)	0
Arealbruk		
Samlet midlertidig arealbruk	(daa)	23,5
Samlet permanent arealbruk	(daa)	5

* Dersom det må bygges en egen kraftstasjon for Leirdalselva vil dette kreve 60-70 m².

Alternative utbyggingsløsninger

Tiltakshaver har vurdert følgende alternative utbyggingsløsninger:

1. Overføring av vann fra Leirdalselva til Leiråga
 2. Inntak ved samløp mellom Leirdalselva og Leiråga
- Alternativ 1 ble forkastet ettersom det ikke ble godkjent som en del av søknaden til Øvre Leiråga kraftverk.
 - Alternativ 2 ble forkastet av økonomiske årsaker.

Problemstillinger knyttet til bygging av Leirdalselva kraftverk

Virkninger for miljø og samfunn

Tekst er hentet fra søknad og fra søknadens konsekvensutredning.

Positive samfunnsvirkninger av tiltaket

Med investeringen medfølger betydelig arbeid i anleggsfasen. (...) Kraftverket (red. anm.) vil kunne gi en betydelig sysselsettingsverdi for fremtidig tilsyn og drift. Dette medfører skatteinntekter.

Verdi: Ikke vurdert. Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert.

Verneområder

Leirdalselva inngår ikke i Verneplan for vassdrag eller i Nasjonale laksevassdrag.

Verdi: Ikke vurdert. Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert.

Rødlistede arter

En art i kategorien sårbar (gaupe) og en art i kategorien sterkt truet (jerv) er registrert i influensområdet, men tiltaksområdet anses ikke å være viktig for disse artene.

Verdi: middels. Tiltakets konsekvens: Liten negativ.

Naturtyper

Det er ikke registrert verdifulle naturtyper i henhold til DN-håndbok 13 eller truede vegetasjonstyper i området. En art på Bern-liste II, fossefall, hekker sannsynligvis ved Leirdalselva. Glomådeltaet der Leiråga og Glomåga har sitt utløp i Langvatnet er fredet som landskapsvernområde med fuglelivsfredning og har internasjonal status som Ramsar-område. Glomådeltaet (...) omfattes ikke av tiltakets influensområde.

Verdi: Liten. Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Tiltaket ligger utenfor INON områder. Det nærmeste inngrepsfrie området (sone 2) finnes 1,1 km nord- og sørover.

Verdi: Liten. Tiltakets konsekvens: Ubetydelig.

Vannmiljø

Den berørte delen av Leirdalselva som er undersøkt og som det er søkt om å få utnytte til kraftproduksjon synes ikke å ha noen permanent bestand av fisk. Bunnsubstratet, spesielt på den berørte strekningen, består i hovedsak av blokk og fast fjell og strømhastigheten er stor, noe som gir dårlig grunnlag for artsmangfold og produksjon av ferskvannsorganismer. Det ble heller ikke påvist elvemusling, ål eller amfibier i området.

Verdi: Liten. Tiltakets konsekvens: Ubetydelig.

Reindrift

Planområdet er avmerket som høstbeite 1 og sommerbeite på reindriftens arealbrukskart (kart.reindrift.no, dd 11.12.2012), men området brukes egentlig hele året om mulig (munt. med. reinbeitedistrikt Hestmannen/ Strandtindene v/ Kjell Johannes Gaup, 10.1.2014). (...) Det finnes i dag verken reindriftsanlegg eller leier / samlingsplass i (nærheten av) plan- og

influensområdet. Tidligere gjerder i området ble tatt ned ved bygg av kraftverket i øvre Leiråga, men om mulig kan de settes opp igjen (Kjell Johannes Gaup,10.1.2014).

Verdi: Stor. Tiltakets konsekvens: Ubetydelig.

Kulturminner og kulturmiljø

Gjennomgang av kommunens registrerte (samiske) kulturminner avdekket ingen lokaliteter i influensområdet. Det er ikke kjent noen samiske kulturminner i nærheten av Leiråga, men mange stedsnavn i området indikerer eldre, samisk aktivitet. I forbindelse med søknad om tillatelse til utbygging av Leiråga i 2006 befarte Sametinget påfølgende sommer traseen uten at det ble funnet noen samiske kulturminner.

Verdi: Liten. Tiltakets konsekvens: Ubetydelig.

Brukerinteresser

Det finnes ingen viktige områder eller muligheter for friluftsliv, jakt, fiske samt reiseliv.

Verdi: Liten. Tiltakets konsekvens: Ubetydelig til liten negativ.

Landskap, fjordlandskap og fosser

Det finnes ingen verdifulle landskaper innenfor influensområdet.

Verdi: Liten. Tiltakets konsekvens: Ubetydelig.

Tabell 2 Oversikt over verdier i tiltaksområdet og tiltakets konsekvenser for disse.

Tema	Verdi	Konsekvenser
Positive samfunnsvirkninger	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Verneområder	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Rødlistede arter	Middels	Liten negativ
Naturtyper	Liten	Liten negativ
Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)	Liten	Ubetydelig
Vannmiljø	Liten	Ubetydelig til liten negativ
Reindrift	Stor	Liten negativ
Kulturminner og kulturmiljø	Liten	Ubetydelig
Brukerinteresser	Liten	Ubetydelig til liten negativ
Landskap, fjordlandskap og fosser	Liten	Ubetydelig

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

- Minstevannføring på 230 l/s i sommersesongen og 20 l/s i vintersesongen.
- Sammenkobling av vannveien fra Leirdalselva og Leiråga på strekningen der disse er planlagt å gå parallelt. Rørgaten vil da bli smalere på denne strekningen.
- Bygging av kunstige reirplasser for fossefall.

Andre sentrale opplysninger

Kulturminnefaglig vurdering fra Nordland fylkeskommune:

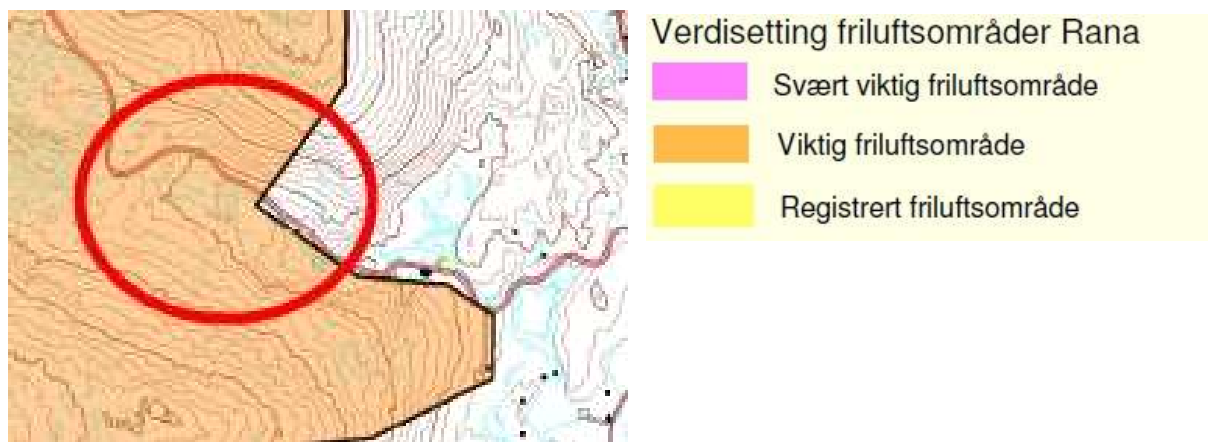
På grunnlag av konsekvensutredningen, den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden, vurderinger av kart og orthofoto, vurderes ikke det planlagte tiltaket å berøre verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente kulturminner, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det pålegge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dette må fremgå av konsesjonsvilkårene.

Vannforskriften (Forskrift om rammer for vannforvaltningen)

Tiltaket ligger i et område som er omfattet av en vedtatt regional forvaltningsplan (*Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015 (FT-sak 118/09)*) i henhold til vannforskriften. Det er dermed vedtatt miljømål for vannforekomstene som berøres av tiltakene. Fylkeskommunen ber NVE om å innhente informasjon om karakteriseringen for de aktuelle vannforekomstene. Denne informasjonen finnes på www.vann-nett.no/saksbehandler. Det er videre viktig at NVE gjør en vurdering av tiltaket mot vedtatte miljømål og § 12 i vannforskriften.

Friluftslivskartlegging i Rana

Tiltaket vil ligge innenfor et friluftsområde med verdi B (viktig), jf. figur 5. Verdisettingen begrunnes med at området er godt tilgjengelig, mye brukt som jaktområde og egnet for dagsturer. Det spesielle landskapet med isbre og den karakteristiske Høgtuva trekkes også fram i beskrivelsen. Området vil påvirkes av inntak, inntaksdam og redusert vannføring.

Figur 5 Kartutsnitt fra friluftskartleggingen til Polarsirkelen Friluftsråd. Tiltaksområdet vises med rød sirkel.

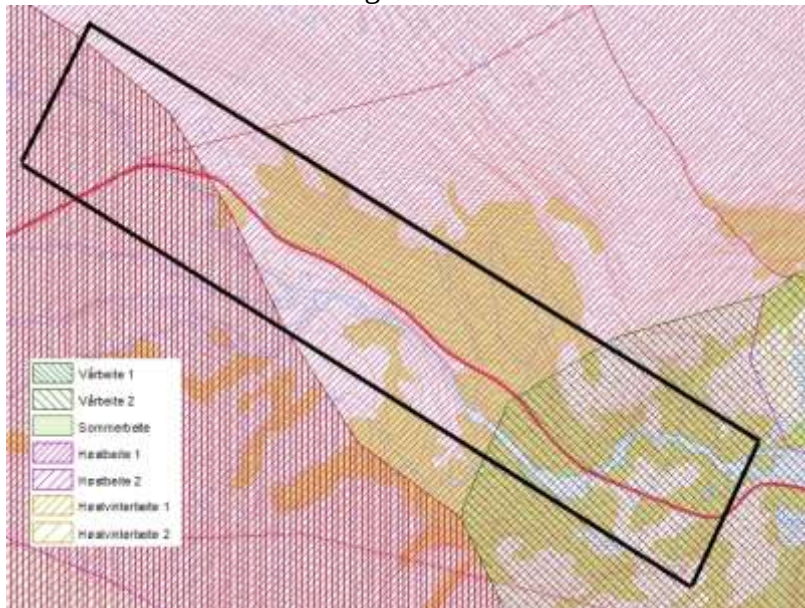
Landskapskartleggingen for Nordland (2014)

I kartleggingen er størstedelen av tiltaksområdet karakterisert som et *åpent dallandskap med infrastruktur*. I Nordland er det 29 områder med denne karakteristikken. Landskapsområdet er gitt *verdien 3* i forhold til representativitet og sjeldenhet. Verdi 3 tilsvarer *middels verdi*.

Øvre del av tiltaksområdet er karakterisert som *småkupert lågfjellandskap med infrastruktur*. I Nordland er det 29 områder med denne karakteristikken. Samtidig er landskapsområdet gitt en *verdi 4* i forhold til representativitet og sjeldenhet. Verdi 4 tilsvarer *stor verdi*.

Reindriftskart

Konsesjonssøknaden tok utgangspunkt i Reindrifftsforvaltningens kart i 2012. Disse viste at tiltaket ville berøre høstbeite 1 og sommerbeite. Reindrifftsforvaltningens kart av 2014 (30.04) viser at tiltaket i nedre del også vil berøre vårbeite 2.

Figur 6 Kartutsnitt over årstidsbeite i tiltaksområdet. (reindrift.no 30.04.2014). Tiltaksområdet er markert med sort firkant.

Fylkeskommunens vurdering av konsesjonssøknaden

Det har ikke blitt gitt verdivurdering eller konsekvens til tematikkene *positive samfunnseffekter* og *verneområder*.

Konsesjonssøknaden beskriver ikke områdes verdi for friluftsliv gitt av Polarsirkelen friluftsråd i friluftskartleggingen i 2010.

Andre instansers uttalelse

Fylkesmannen i Nordland

(...) Redusert vannføring og vanndekt areal vil virke negativt for fuktighetskrevede moser i elveløpet, samt bunndyrproduksjon og hekkende fossefall. Samlet sett er kraftverkets konsekvens for biologisk mangfold vurdert som middels til liten negativ. I likhet med Nedre Leiråga kraftverk forutsetter vi at man i anleggsperioden tar hensyn til hekkende fugl i Vardfjelltjønnområdet.

Vannvei i form av nedgravd rør, og det faktum at tiltakene vil bli liggende dels over tregrensen, gjør at de landskapsmessige virkningene blir større enn Nedre Leiråga kraftverk. Imidlertid vil benyttelse av samme vannveitrasé som Øvre Leiråga kraftverk i deler av strekningen redusere de visuelle konsekvensene. Fylkesmannen registrerer at den nå omsøkte strekningen ligger noe lavere enn planene om overføring til Leiråga kraftverk som ble behandlet 16.12.08. Fylkesmannen stiller spørsmål om ikke hensynene til friluftsliv og landskap, som ble vektlagt ved vedtaksbehandlingen av 16.12.08, fortsatt gjør seg gjeldene i nærværende sak. Fra NVEs konsesjonsbehandling (ref.nr.: 200700604-9/200603451) gjengis følgende:

Leirdalen er et viktig friluftsområde og benyttes til jakt, fiske og andre aktiviteter. Elvestrekningene som ønskes utbygd utgjør viktige landskapselement i denne sammenheng. Det ikke er registrert biologiske verdier av stor betydning i influensområdet. Overføring av Leirdalselva vil etter vårt syn ha betydelige negative konsekvenser for landskapet og friluftslivet i området. Dette som følge av at elva får sterkt redusert vannføring på en lang strekning, som dels ligger i åpent terreng. Videre vil de fysiske inngrepene for å gjennomføre overføringen være store i tillegg til at dannelse av ny vannvei ned mot Leiråga vil ha uheldige landskapsmessige konsekvenser.

Reindrift

Tiltaket ligger i Hestmannen/Standtindene reinbeitedistrikt i et område som brukes av reindriften store deler av året om enn noe ulikt mellom år. Distriktet ved Kurt Gaup opplyser at Leirdalen ikke er å anse som høyverdiområde for distriktet. Dersom distriktet må avstå mer areal til kraftutbygging, vil utbygging i dette området være akseptabelt. I eventuelle vilkår for konsesjon må det kreves at tiltakshaver oppretter dialog med reinbeitedistriktet for å sikre at konflikter med reindriftsnæringen unngås.

Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF)

(...) Det ble observert fossekall to steder; ved Leirdalselvas samløp med Leiråga og ved kraftstasjonsområdet og hekker sannsynligvis ved Leirdalselva. Fossekall er Norges nasjonalfugl og står på Bern-konvensjonens liste II, og skal derfor tas spesielt hensyn til. I følge Norsk Ornitologisk Forening vil imidlertid fossekallens hekkeplasser i de aller fleste tilfeller uansett bli sterkt forringet eller ubrukelig etter småkraftutbygging (se "Femti år siden fossekall ble valgt til vår nasjonalfugl" av Morten Ree, NOF 14.05.13). Redusert vannføring vil følgelig ha negative virkninger for fossekallen og dette gjelder flere omsøkte småkraftverk i regionen. Derfor er det vesentlig at den samlede belastningen på fossekall vurderes grundig. Hvis ikke, og prosjektet realiseres, vil dette kunne være et brudd med Norges forpliktelser etter Bern-konvensjonens liste II.

Konsekvens for fugl og (rødlistet)pattedyr er vurdert til å ha en noe usikker omfang og vi mener det ikke foreligger er en tilfredsstillende oversikt over fugl og pattedyr i området og at det skulle tilsi tilbakeholdenhet med å tillate ytterligere tekniske inngrep

Friluftsliv

(...) På senvinteren og på våren er det veldig vanlig at folk starter fjellturen til Høgtuva eller til vest på Høgtuvbreen fra Brøytestasjonen (da Melfjordveien ikke er brøytet lenger enn dit før midten av mai), dvs. i det eventuelle kraftstasjonsområdet. Området har blitt mer tilgjengelig for folk pga. Melfjordveien. Elva som et landskapsbilde vil forringes på berørt strekning, selv om området ikke er det mest populære friluftslivsområde, så har FNF Nordland fått opplyst fra vårt nettverk i Rana at det er det mange som bruker området til fotturer med eller uten fiskestang og det at elva er fri for inngrep er en særdeles viktig kvalitet. Fisket og størrelsen på ørreten er også bedre enn det kommer frem i utredningen/undersøkelsene.

Vi viser til sin rapporten "Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune" (Multiconsult AS) datert 05.01.09, der område 7, Troll dalen og Leirdalen, får høyeste verdivurdering på landskap og nest høyeste på naturmiljø og friluftsliv.

Vurderinger

Tabell 3 Fylkesrådets vurdering av Leirdalselva kraftverks konsekvenser

Vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier			
Tema	Verdi	Konflikt	Vurdering av aktuelle tema i småkraftplanens kap. 2
Naturmangfold	Middels	Liten	B2. Man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til tiltak dersom det er fare for at rødlistede arter i kategorien nær truet (NT) blir skadelidende.
Reindrift	Stor	Liten	E3. I øvrige områder for reindrift av stor verdi skal man være restriktive med å tillate utbygging av små vannkraftverk.
Landskap	Stor	Middels	F2. I landskap av stor verdi skal man være varsomme med å tillate utbygginger.
Friluftsliv	Viktig	Liten	I3. For øvrige områder som klassifiseres som viktige friluftsområder, skal man være varsomme med å tillate utbygging og sekundærinngrep som reduserer verdien for friluftslivet.
Andre tematiske retningslinjer i småkraftplanen	Ingen/ Liten	Ingen/ Liten	Ingen aktuelle retningslinjer.
Samlet vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier		Liten negativ	Leirdalselva kraftverk tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: Prioriterte med betingelser For dette prioriteringsnivået kan utbygging tillates dersom avbøtende tiltak bidrar til at miljøverdiene ikke reduseres i vesentlig grad, og at det er dokumentert at utbyggingen er samfunnsnyttig.
Vurdering av positive samfunnsvirkninger			
Positive samfunns-virkninger	Fylkesrådet vurderer at Leirdalselva kraftverk har liten samfunnsnytte. Leirdalselva kraftverk vil bidra med ny fornybar energi tilsvarende 8,7 GWh. Leirdalselva kraftverk vil i stor grad benytte seg av eksisterende infrastruktur. Småkraftplanens overordnede strategi nr. 6 slår fast at: <i>Utbygginger hvor det er et begrenset behov for etablering av ny og større infrastruktur, hvor kraftverk kan samlokaliseres med andre eksisterende inngrep, og om mulig benytte felles sekundærinngrep som veier, kraftlinjer etc., skal prioriteres.</i>		
Konklusjon			
Fylkesrådet vil anbefale NVE å gi tillatelse til Leirdalselva kraftverk forutsatt at tiltaket ikke påvirker rødlistede arter og reindrift negativt. Fylkesrådet forutsetter at det slippes tilstrekkelig minstevannføring til at elven opprettholdes som landskapselement og friluftsområde. Fylkesrådet minner om at minstevannføring i Leiråga må følge krav satt i tildeling av konsesjon til Øvre Leiråga kraftverk.			